

GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

TANEC URBÁNNNEHO ŠAMANA

THE DANCE OF THE URBAN SHAMAN

TRIPPY
CREEPY

zbierka
v dialógu
collection
in dialogue

**TANEC
URBÁNNNEHO
ŠAMANA**

**THE DANCE
OF THE URBAN
SHAMAN**

TRIPPY
CREEPY

zbierka
v dialógu
collection
in dialogue

**V tanci nachádzame
rovnováhu medzi
divokým a civilizovaným,
starobylým a moderným.**

In the dance,
we find the balance between
the wild and the civilized,
the ancient and the modern.

Neznámy autor / Unknown author

6

Úvodná esej

**Introductory
essay**

10

O výstave

**About
exhibition**

TRIPPY

22

CREEPY

42

Autori zo zbierky

Artist from the Collection

Karol Baron
Tomáš Cetera
Jaroslav Čech
Slavomír Durkaj
Paulína Halasová
Milan Hnat
Alan Hyža
Petr Jedlička (CZ)
Zuzana Antalová Kacvinská
Martin Kacvinský
Robo Kočan
Gabriel Kosmály
Kamil Kozub
Mikuláš Kravjanský (SK/CA)
Štefan Kubík
Jiří Mezřický (CZ)
Richard Roháč
Peter Rónai
Rudolf Sikora
Mikuláš Siranko
Peter Župník

Prizvaní umelci

Invited Artists

Costin Brateanu (RO)
Asztrid Csatlós (HU)
Viktor Fuček (SK)
Martin Knut (SK)
Judith Lesur (FR)
Vinay Sharma (IN)
Sophia Schomberg &
Nikolaus Baumgarten (DE)
Tomasz Wendland (PL)

**Úvodná
esej**

**Introductory
essay**

Výstava na webe
Exhibition on the web

Súčasnosc' je charakterizovaná rýchlym technologickým pokrokom, globalizáciou a stratou ukotvenia vo svete, čo podnecuje túžbu po nových duchovných praktikách s dôrazom na sebatransformáciu. V rámci prekračovania a prekryvania rôznych náboženstiev a spirituálnych predstáv sa zrodil neošamanizmus, ktorý môžeme sledovať od druhej polovice 20. storočia, najmä v súvislosti s kontrakultúrou a postmodernou. Jedným z charakteristických znakov neošamanizmu je dôraz na animizmus, pričom sa prelína so záujmom o mystiku, okultizmus, meditáciu a alternatívne liečebné postupy. Integrácia týchto prvkov odráža holistický prístup k životu, čo ponúka jednotlivcom možnosti spojiť sa so samými sebou a s prírodným svetom. Napriek tomu, že neošamanizmus využíva praktiky podobné tradičným rituálom, vyvíja sa obvykle bez spojitosti s pôvodnými šamanskými spoločnosťami, čo vyvoláva dôležité otázky o kultúrnom privlastňovaní a etickej zodpovednosti praktizujúcich.

Neošamanizmus často obsahuje eklektický súhrn ideí a romantických predstáv podporených literatúrou. Zásadnými autormi, ktorí toto hnutie ovplyvnili boli medzi inými Mircea Eliade (1907 – 1986) a Carlos Castaneda (1925 – 1998).¹ Kým Eliade sa vo svojej práci opieral o archeologický a antropologický výskum, Castaneda čoraz viac podliehal vlastnej imaginácii, čo ho neskôr viedlo k vytvoreniu spoločnosti kultu vykazujúcemu znaky sekty.² Rumunský historik náboženstva a filozof Mircea Eliade vo svojej knihe *Šamanismus a archaické techniky extázy* (1951) opisuje šamana ako sprostredkovateľa medzi ľudským svetom a ríšou duchov, ktorý cez zmenený stav vedomia dokáže vstúpiť do iných dimenzií reality. Eliade zdôrazňuje význam posvätného ako dôležitej transformačnej sily.³ Poukazuje na to, že archeologické nálezy naznačujú spirituálne a náboženské predstavy už od dôb praveku, aj keď je prakticky nemožné určiť ich náplň. Porovnanie s kultúrou a tradíciou súčasných loveckých kultúr a spoločností, ktoré žijú na úrovni neolitu môže byť v tomto smere prínosné, nemôže však byť určujúce.⁴ Podľa predstáv prírodných národov je svet obývaný množstvom duchovných bytostí, ktoré ovplyvňujú prírodné procesy a oživujú nielen zvieratá a rastliny, ale aj neživú prírodu. Karen Barad (1956), feministická teoretička a fyzička, vo svojej práci nabáda k rekonceptualizácii hmoty, ktorá nie je pasívna alebo inertná, ale skôr aktívna a dynamická. Tento pohľad spochybňuje dualizmus, ktorý sa často vyskytuje v západnom myslení,

- 1 Znamenski, Andrei: *The Beauty of the Primitive: Shamanism and Western Imagination*. Oxford : Oxford University Press, 2007.
- 2 Applebome, Peter: *Fighting Over Carlos Castaneda's Legacy*, 1998. <https://www.nytimes.com/1998/08/19/arts/mystery-man-s-death-can-t-end-mystery-fighting-over-carlos-castaneda-s-legacy.html> (20.01.2025)
- 3 Eliade, Mircea: *Šamanismus a archaické techniky extázy*. Praha : Argo, 2017.
- 4 Eliade, Mircea: *Dějiny náboženského myšlení I. Od doby kamenné po eleusinská mystéria*. Praha : Oikoymenth, 2019. s. 19 – 21.

kde je duch oddelený od hmoty. Zdôrazňovaním vitality a pôsobenia hmoty Baradovej práca nabáda k holistickejšiemu chápaniu existencie, ktoré je v súlade s niektorými tradičnými duchovnými tradíciami.⁵ Zásadné prehodnotenie spirituality ponúka taktiež práca filozofky Donny Haraway (1944), ktorá spochybňuje predstavu pevnej ľudskej podstaty a otvára možnosti pre nové formy duchovného chápania, ktoré zahŕňajú hybriditu a fluiditu v prelomení tradičných hraníc medzi prírodou a kultúrou, človekom a strojom, fyzickým a metafyzickým.⁶

Možno konštatovať, že neošamanizmus a nová spiritualita predstavujú dynamickú odpoveď na zložitú postmodernej spoločnosti. Umožňujú jednotlivcom prepojenie so svojím vnútrom a (strateným) prírodným svetom, čo reflektuje súčasné environmentálne problémy a krízy identity.

—
Katarína Balúnová,
kurátorka výstavy

The contemporary moment is characterized by rapid technological progress, globalization and a diminished sense of place in the world, all of which are fuelling a desire for new spiritual practices which focus on self-transformation. Neo-shamanism emerged from this interplay between various religions and spiritual manifestations in the second half of the 20th century and is often associated with postmodernism and countercultural trends. The movement of Neo-shamanism is characterized by an emphasis on animism, and it often intersects with a growing interest in mysticism, the occult, meditation and alternative therapies. The blending of these disparate elements reflects a holistic approach to life which offers a unique means of connecting the individual with the natural world. Although Neo-shamanism employs practices similar to those found in traditional rituals, it developed without a direct connection to indigenous shamanistic societies, and this has raised important questions over cultural appropriation and the ethical responsibility of its practitioners.

5 Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway*, Duke University Press, 2007.

6 Haraway, Donna: *A Cyborg Manifesto*, University of Minnesota Press, 2016.

1 Znamenski, Andrei: *The Beauty of the Primitive: Shamanism and Western Imagination*. Oxford : Oxford University Press, 2007.

2 Applebome, Peter: Fighting Over Carlos Castaneda's Legacy, 1998. <https://www.nytimes.com/1998/08/19/arts/mystery-man-s-death-can-t-end-mystery-fighting-over-carlos-castaneda-s-legacy.html> (20.01.2025)

3 Eliade, Mircea: *Šamanismus a archaické techniky extáze. [Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy.]* Praha : Argo, 2017.

4 Eliade, Mircea: *Dějiny náboženského myšlení I. Od doby kamenné po eleusinská mystéria [A History of Religious Ideas. Vol. 1: From the Stone Age to the Eleusinian Mysteries.]* Praha : Oikymen 2019, pp. 19 – 21.

Neo-shamanism often incorporates an eclectic range of ideas and romanticized ideas which are supported in literature. Mircea Eliade (1907 – 1986) and Carlos Castaneda (1925 – 1998) both exerted a significant influence over the evolution of the movement.¹ While Eliade's writings were based on archaeological and anthropological research, Castaneda relied more on his own imagination, which later led to the emergence of a cult of personality around him which somewhat resembles a sect.² In his 1951 book titled *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, the Romanian religious historian and philosopher Mircea Eliade depicts the shaman as an intermediary between the human world and the spiritual realm whose shifting states of consciousness permit them to enter alternative dimensions of reality. Eliade emphasizes the significance of the sacred as an important transformational force,³ drawing attention to archaeological findings which shed light on the spiritual and religious concepts from the prehistoric era despite the fact that the beliefs practiced in this period cannot be fully known. Comparisons with the cultures and tradition of contemporary hunter-gatherer societies who live at a level similar to that of the Neolithic era can be useful in this regard, but they are by no means definitive proof.⁴ Indigenous cultures conceive the world as being inhabited by numerous spiritual beings which influence natural processes, providing an animating and generative force not only to the plant and animal kingdoms but also to the inanimate

world. The work of the feminist theorist and physicist Karen Barad (1956) offers a reconceptualization of physical material, arguing that this seemingly passive and inert quality should be perceived as active and dynamic, a perspective which casts doubt on the dualism of the spiritual and physical realms which is a common feature of Western thinking. Barad's work emphasizes the vitality and action of matter and encourages a more holistic understanding of existence which is more in line with some traditional spiritual approaches.⁵ Another fundamental reassessment of spirituality is found in the work of the philosopher Donna Haraway (1944), who questions the idea of a fixed human essence and offers scope for new forms of spiritual understanding that incorporate hybridization and fluidity in an effort to break down conventional boundaries between nature and culture, man and machine, and the physical and the metaphysical.⁶

It is possible to suggest that Neo-shamanism and New Age spirituality represent a dynamic response to the complexities of postmodern society. They enable individuals to reconnect with their inner selves and the (lost) natural world, thereby reflecting contemporary environmental concerns and the crisis of identity.

—
Katarína Balúnová,
curator of the exhibition

5 Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway*, Duke University Press, 2007.

6 Haraway, Donna: *A Cyborg Manifesto*, University of Minnesota Press, 2016.

0 výstave

**About
exhibition**

Kurátorka o výstave
Curator about exhibition

3D virtuálna prehliadka
3D virtual tour

Výstava **Tanec urbánneho šamana** reflektovala aktuálnu spoločensko-kultúrnu situáciu západného sveta, ktorý sa obracia od racionality smerom k spirituálnemu prežívaniu, hľadaniu nových skúseností a alternatívnych ciest (seba)poznania. Bola uvedená v Galérii umelcov Spiša v rámci dramaturgického cyklu výstav *Zbierka v dialógu* v termíne 17. 4. 2024 – 21. 7. 2024. Projekt bol výsledkom výskumu zbierky galérie a ponúkol jej zhodnotenie reinterpretáciou selektovaných diel. Vybrané diela v diferentných médiách, od grafiky cez maľbu po site-specific inštaláciu, objekt a video, sú oslavou umeleckej imaginácie ako jedným zo základných aspektov výtvarného umenia. Výstava predstavila 21 autorov zo zbierky galérie v dialógu s 9 prizvanými účastníkmi z domova a zo zahraničia. Diela mladšej, strednej a staršej generácie umelcov sa navzájom dopĺňajú vo výpovedi o hĺbke a rozsiahlosti ľudskej psyché.

Výstava bola v priestoroch galérie rozdelená do dvoch hlavných sekcií – „Trippy“ a „Creepy“, ktoré umožňovali vzájomnú konfrontáciu v neošamanskom tanci duality sveta.

Sekcia „Trippy“ mala za cieľ prepojiť diváka s tvorivou energiou sveta a odkazovala k filozofii animizmu, podľa ktorej nielen ľudia, ale aj zvieratá a neživé časti prírody majú dušu. Prvá miestnosť výstavy sa stala vstupnou bránou, mentálnym prechodom / prerodom do iných svetov. Dielo **Rudolfa Sikoru** (1946) *Sústredenie energií (Čierna diera V.)* upozorňuje na naše prepojenie s kozmom. My sme súčasťou vesmíru a vesmír je zároveň obsiahnutý v nás.

Digitálna fotografia prizvaného poľského umelca **Tomasza Wendlanda** (1960) *Black Light* je súčasťou širšieho výskumu autora, v ktorom cez jednotlivé diela sprítomňuje paralelnú realitu. Taktiež **Peter Rónai** (1953) sa vo fotografickom zázname performance *Elastická realita – Rónaiogram* pohráva s relatívnou skutočnosťou cez znásobený odtlačok miznúceho tela. Závesná plastika **Tomáša Ceteru** (1983) *Vznik I.*, ktorá kombinuje med' a sklo, pripomína zrod, alebo ponorenie sa do sveta predstáv. Súbor diel v úvodnej miestnosti uzatvára experimentálna fotografia z triptychu **Gabriela Kosmályho** (1957) *Jánove videnia I.*, kde autor špeciálnou technikou vytvára abstraktnú sústredenú štruktúru podobnú monochromatickému kaleidoskopu. Hlavná miestnosť galérie predstavila kolekciu diel, ktoré vyjadrujú halucinačný efekt vzlietnutia či pádu a vibrácie nekonečného šamanského tanca. Niektoré z diel sú blízke umeleckému smeru surrealizmu, ktorý vznikol v 20. rokoch 20. storočia v napojení na výskumy v oblasti psychoanalýzy. Maľba **Jiřího Mezřického** (1939) *Eidolon Nr. 64 – Odpoutání* a lept **Mikuláša Kravjanského** (1928 – 2020) *Krajina mysle* predstavujú myšlienkový vzlet, únik z reality do sveta fantázie. Serigrafia **Karola Barona** (1939 – 2004) *Moja Paríž* je zaplnená pre autora typickými fantazijnými postavami na fotografickom pozadí. Názov diela naznačuje, že imaginatívna kompozícia sa viaže ku konkrétnej spomienke. Film indického umelca **Vinay Sharma** (1965) *Call from the Past* vychádza z osobných a zároveň

kolektívnych spomienok poznačených východným kultúrnym rámcom. Ďaleká a nedávna minulosť sa mieša v pestrofarebnej zmesi vizuálnych vnemov. Veľkorozmerná maľba *Šaman* od **Martina Kacvinského** (1984) sa vyznačuje farebnou explóziou a výrazným expresívnym gestom. Tvár šamana je maskou s uhrančivým pohľadom, ktorá pripomína, že mágia minulosti je stále prítomná v totemoch dneška. Ženským protipólom magickej schopnosti komunikácie s inou realitou je maľba *Matka príroda* **Paulíny Halasovej** (1992). Ústredná figúra, ktorá si sama nasadzuje korunu tvorstva, je zosobením tvorivej ženskej energie. Site specific inštalácia maďarskej umelkyne **Asztrid Csatlós** (1992) *Cosmic Dance* prepája prírodný materiál dreva s papier-mâché. V rámci kompozície zaujme detail čiernej škrupiny vajíčka, ktoré odkazuje ku kozmologickým mýtom zrodu vesmíru. Inštalácia, ktorá bola dynamickým prvkom v strede miestnosti, sa zdvojovala v stropnom zrkadle. Pozornosti neunikla ani maľba *Krajina* **Slavomíra Durkaja** (1976), ktorá sa chvela vo zvláštnom opare, rozpoltená (kozmicným) stromom. Autor ponoril výjav do takmer surreálnej atmosféry, avšak s dystopickým významom. Snovosť je typickým elementom práce rumunského umelca **Costina Brateanu** (1978), ktorý sa cez experiment s prírodnými pigmentmi snaží zachytiť prchavý moment svetla. Taktiež luminografická fotografia **Roba Kočana** (1968) *Odkliaty zámok* je súčasťou dlhodobého výskumu autora ohľadom možností kreslenia svetlom a použitia šablón vo fotografii. Rôzne prístupy k zobra-

zeniu fantazijnej krajiny uzatvára digitálna animácia *Arkádia* nemeckej autorskej dvojice **Sophia Schomberg** (1990) a **Nikolaus Baumgarten** (1985). Nekonečný zoom sveta tropických rastlín vytvára hypnotizujúci efekt, ktorý nás pozýva vstúpiť do magickej virtuálnej reality.

Druhá sekcia „Creepy“ bola zostupom do dolných poschodí podvedomia, kde môžeme stretnúť archetypálne postavy reprezentujúce odvrátenú stranu ľudskej psyché, či excentrické charaktery vzbudzujúce údiv. Diela sú odrazom našich strachov a vyvolávajú nepríjemný pocit nepokoja. Pri vstupe do dvoch miestností, ktoré boli venované danej téme, zaujalo veľkorozmerné plátno *Trpaslík* od českého umelca **Petra Jedličku** (1953). Dva protihľané portréty navzájom komunikujú v expresívnom maliarskom vyjadrení, pričom vyvstáva otázka, či môžu byť súčasťou tej istej osobnosti. Ďalšiu zaujímavú dvojicu vo vzájomnom dialógu nájdeme na obraze **Milana Hnata** (1959) *Prah tolerancie*. Autor dlhodobo pracuje s témou mytológie a kolektívneho podvedomia, čo zúročuje v diele *Menej závažná téma*, ktoré sa vyznačuje zvláštnou atmosférou predpekla. Podobne obraz od **Kamila Kozuba** (1980) pripomína scénu z Danteho Pekla. Niekoľkými ťahmi autor oživuje figúry ukotvené na viacerých úrovniach masívnych stĺpov. Od umelca nájdeme na výstave aj diela *Phase II* a *Nevinná hra*, ktoré sú alegóriou ľudského osudu. Fotografia *Osud* od **Petra Župníka** (1961) sústreďuje pozornosť na kresbu dlane, v ktorej máme zapísané životné vzlety

a pády. Imaginácia známeho fotografa rezonuje aj v prezentovanej fotografii *Ikaros*, kde cez obraz rozbitého skla odkazuje ku príbehu z gréckej mytológie. Individuálnu mytológiu môžeme odčítať v obraze **Mikuláša Siranka** (1926 – 2018) *Balada o jazykoch klebetníkoch*, kde vidíme muža v zajatí troch Gorgón. Podobnou atmosférou zlého sna sa vyznačuje veľkorozmerné plátno od **Jaroslava Čecha** (1971), kde schúlené postavy a kostlivec sú vyjadrením úzkosti. Ťažobu života možno naplno precítiť pri pohľade na sochu **Štefana Kubíka** (1941 – 2006) *Uväznená*. Umelec vyslobodzuje sochu z materiálu dreva a zároveň ju uatvára do železných mreží. Kde končí a začína sloboda? Všetko je zapísané v ľudskej duši. Jej krehkosť a zraniteľnosť je témou umelca **Martina Knuta** (1964), ktorý zároveň pôsobí v Lige za duševné zdravie. Drobné postavy na perforovanom obraze *Sedieť naprieč rozvrstvením* nám pripomínajú, aké ľahké je padnúť. Kritikou sociálneho úpadku sa vo svojej tvorbe dlhodobo zaoberá umelec **Richard Roháč** (1983). Dielo *Záchodové krásy* ironicky komentuje súčasný trend „selfie“ a ideály krásy prezentované na sociálnych médiách. Podobne expresívny obraz od **Zuzany Kacvinskej** (1989) *Stalo sa niečo* upozorňuje na negatívne dopady neustáleho online pripojenia. Vnímanie cez mobilné telefóny skresľuje realitu a uatvára z užívateľov emocionálnych zombie. Ľudia na okraji spoločnosti sú častou témou dokumentárneho fotografa **Alana Hyžu** (1964). Vo fotografii *Lesný duch* zachytáva zvláštnu postavu z Levočských vrchov regiónu Spiš.

Odlišný kultúrny rámec môžeme vidieť vo video animáciách *N'Être a Jean* francúzskej intermediálnej umelkyne **Judith Lesur** (1971). Videá sú zaujímavou kolážovou mozaikou inšpirovanou poéziou, filozofiou a kultúrnou históriou v rámci podvedomých asociácií. Ďalším videom v sekcii „Creepy“ je záznam performance *Animizmus* od **Viktora Fučeka** (1977). Názov opätovne poukazuje na dôležitosť duše a duchovného sveta, ktorý sa týka nielen ľudí, ale zahŕňa aj ne-humánne entity. Viktor Fuček počas trvania výstavy uviedol aj živú performance *Animistická figurácia*, kde vedie dialóg s vedomým obrazu, ktorý je pre umelca samostatnou vedomou entitou.

Výstava **Tanec urbánneho šamana** priniesla náhľad do vyvíjajúcej sa povahy chápania súčasného sveta. Jednotlivé diela vyzývali divákov ku konfrontácii s vnímaním reality a zostupu do nevedomia, čo potvrdilo skutočnosť, že cesta k sebapoznaniu nie je len individuálnym úsilím, ale spoločnou skúsenosťou.

—
Katarína Balúnová,
kurátorka výstavy

The exhibition titled **The Dance of the Urban Shaman** reflected upon the socio-cultural situation in the contemporary Western world which has turned away from reason in favour of more spiritual approaches as part of a wider search for new experiences and alternative paths to (self)knowledge. Held at the Gallery of Spiš Artists as part of the *Collection in Dialogue* dramaturgical cycle of exhibitions from 17. 4. 2024 – 21. 7. 2024, the exhibition was the result of research conducted within the Gallery's collection which offered new interpretations through a re-evaluation of the selected works. The chosen works in various media, ranging from graphics and paintings to site-specific installations, sculptures and videos, are a celebration of the artistic imagination as one of the fundamental aspects of fine art. The exhibition presented works by 21 artists from the Gallery's collection in a dialogue with those of nine invited participants from Slovakia and abroad. The contributions of younger, middle-aged and older generations of artists complement each other in testifying to the vast depth and scope of the human psyche.

The exhibition was divided into two parts, "Trippy" and "Creepy" which offered a space for mutual confrontation through the Neo-shamanic dance of the duality of the world.

The section titled "Trippy" aimed to connect the viewer with the creative energy of the world and draw attention to the philosophy of animism and its fundamental belief that all animals and inanimate objects possess a soul.

The first room of the exhibition served as a gateway, a mental transition / transformation into other worlds. The work *Sústredenie energií (Čierna diera V.)* [Concentrated Energy (Black Hole V)] by **Rudolf Sikora** (1946) reveals our connections to the cosmos. We are all part of the universe, yet at the same time the universe is contained within us. The digital photography by the Polish artist **Tomasz Wendland** (1960) titled *Black Light* is part of the artist's wider project in which he unveils the parallel world found in each individual artwork. In a similar vein, **Peter Rónai** (1953) played with the idea of the relative nature of reality in his performance *Elastická realita – Rónaiogram* [Elastic Reality – Rónaiogram]; the photographs of the performance shown here show multiple imprints of his disappearing body. The hanging sculpture *Vznik I.* [Origin I] by **Tomáš Cetera** (1983), a combination of copper and glass, evokes a sense of birth or immersion into the world of the imagination. The series of works in this section of the exhibition was brought to a close with an experimental photographic work from a triptych by **Gabriel Kosmály** (1957) titled *Jánove videnia I.* [Vision of John] in which the artist applies a special technique to produce a refined abstract structure reminiscent of a monochromatic microscope.

The main hall of the Gallery featured a collection of works which express the hallucinatory effect of flying or falling, and the beat of the shamanic dance. Several of the works have a distinctly surrealistic air, recalling the

art movement which emerged in the 1920s in connection with contemporary discoveries from the field of psychoanalysis. The painting by **Jiří Mežřícký** (1939) *Eidolon Nr. 64 – Odpoutání* [Eidolon No. 64 – Disassociation] and the engraving by **Mikuláš Kravjanský** (1928 – 2020) titled *Krajina mysle* [Landscape of the Mind] suggest a mental take-off, an escape from reality into a world of the imagination. The photographic background of the screen print *Moja Paříž* [My Paris] by **Karol Baron** (1939 – 2004) is filled with the artist's characteristic fantastical figures. The title of the work suggests that actual memories are being evoked in the imaginative composition. The film *Call from the Past* by the Indian artist **Vinay Sharma** (1965) draws upon both personal and collective memories, all of which are depicted through the framework of Eastern art. The near and distant past are interwoven in a multicoloured mix of visual sensations. The large-format painting *Šaman* [Shaman] by **Martin Kacvinský** (1984) manifests itself through an explosion of colours and a powerful expressive flair. The face of the shaman lies behind a mask with a bewitching gaze, reminding the viewer that the magic of the past lives on in the totems of the present. The painting *Matka příroda* [Mother Nature] by **Paulína Halasová** (1992) offers a feminine counterpoint to the magical ability to communicate with alternative realities. The central figure in the composition is an embodiment of female generative energy as she coronates herself with the crown of creativity.

Cosmic Dance, a site-specific installation by the Hungarian artist **Asztrid Csatlós** (1992), connects the natural material of wood with papier-mâché. An interesting detail in the arrangement is the group of black eggshells which explore the cosmological mythology of the birth of the universe. The installation as a whole was a dynamic presence in the centre of the room and was duplicated by its reflection in the ceiling-mounted mirror. The viewer's attention was inevitably drawn to the painting *Krajina* [Landscape] by **Slavomír Durkaj** (1976); the canvas shimmers in an intriguing haze, split in two by a (cosmic) tree, an artistic expression suffused with an almost surreal atmosphere, while also conveying dystopian significance. The dream-world is a typical element of the work of **Costina Brateanu** (1978), a Romanian artist who experiments with natural pigments in a quest to capture the fleeting instantaneity of light. This can also be seen in the luminographic photography of **Robo Kočan** (1968); the work titled *Odkliaty zámok* [The Haunted Castle] is part of his ongoing explorations of the possibilities of drawing with light and the use of stencils in photography. The digital animation *Arkádia* by the German artistic duo of **Sophia Schomberg** (1990) and **Nikolaus Baumgarten** (1985) offers a variety of approaches to the depiction of fantastical landscapes. The endless zoom of the world of tropical vegetation has a hypnotic effect which draws us into its magical virtual reality.

The second section, titled “Creepy”, was a descent into the underworld of the subconscious where we can encounter archetypal figures both bizarre and eccentric, which represent the darker side of the human psyche while inspiring a sense of wonder. The works reflect our latent fears and evoke a sense of unease. As we entered the two rooms devoted to this theme, the eye was drawn to a large canvas titled *Trpaslík* [Dwarf] by the Czech artist **Petr Jedlička** (1953). The two opposing portraits confront each other in a powerful painterly expression, posing the question of whether they are in fact part of the same personality. Another fascinating pair engaged in mutual dialogue can be found in *Prah tolerance* [Tolerance Threshold] by **Milan Hnat** (1959). The artist has long been drawn to the theme of mythology and the collective subconscious, and this is apparent in the work titled *Menej závažná téma* [On a Less Serious Note] which is marked by the special atmosphere of its antechamber to Hell. A similar image by **Kamil Kozub** (1980) is reminiscent of a scene from Dante’s descent into Hell; with a few economic strokes of the brush, the artist brings to life the various figures who are trapped on the various levels of massive columns. The exhibition also features other works by the artist: the allegories on human fate titled *Phase II* and *Nevinná hra* [An Innocent Game]. The photographic work *Osud* [Fate] by **Peter Župník** (1961) focuses on an image of a human palm which has been left marked by the trials and tribulations of life.

The imagination of the renowned photographer also resonates in his piece titled *Ikaros*, in which the Greek myth is depicted through an image of shattered glass. Personal mythologies can also be glimpsed in *Balada o jazykoch klebetníkoch* [Ballad of the Gossip’s Tongue] by **Mikuláš Siranko** (1926 – 2018), a composition featuring a man held in the clutches of three Gorgons. This nightmarish atmosphere lingers in a large canvas by **Jaroslav Čech** (1971), whose hunched figures and skeletons emanate anxiety and unease. Earthly sufferings are felt in full when we consider *Uvāznená* [Imprisoned], a sculpture by **Štefan Kubík** (1941 – 2006) in which the artist freed the sculptural form from its wooden material only to confine it within a mesh of iron bars. Where does freedom begin and end? All is written in the human soul. The fragility and vulnerability of the soul is addressed in the work of **Martin Knut** (1964), an artist who is also actively involved with the League for Mental Health. The tiny figures on the periphery of the painting *Sedieť naprieč rozvrstvením* [Sitting across the Divide] remind us of how easy it is to fall. The work of the artist **Richard Roháč** (1983) has offered an ongoing crucial commentary on the topic of social decline. The painting *Záchodové krásky* [Beauties in the Ladies’ Room] is an ironic look at the modern trend of the “selfie” and the idealized concept of beauty celebrated on social media. *Stalo sa niečo* [Something Happened] by **Zuzana Kacvinská** (1989) is a similarly expressive warning of the negative impact of a constant

Katarína Balúnová – kurátorka výstavy / exhibition curator

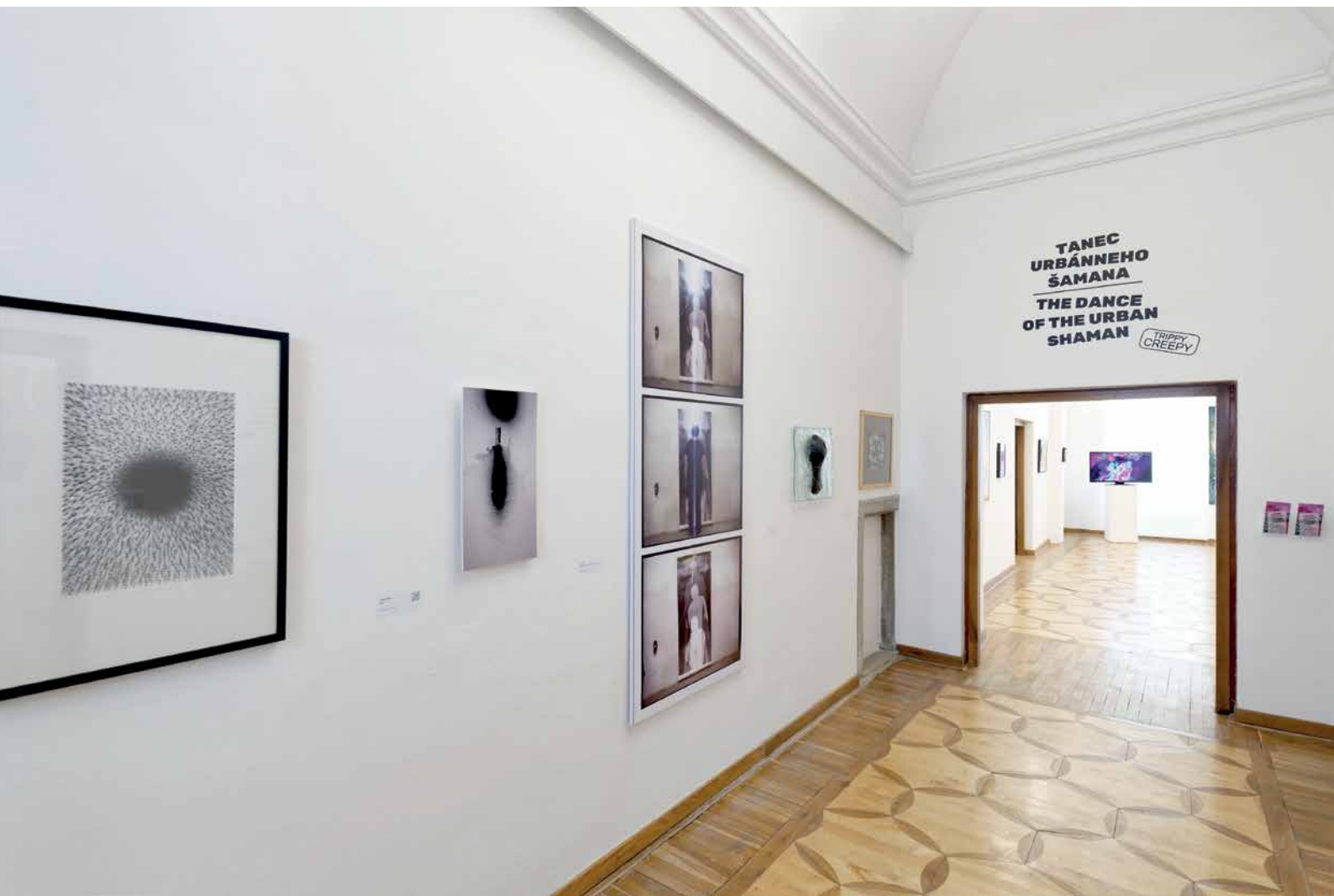
online presence. The mobile screen provides us with a distorted view of reality, transforming its users into emotional junkies. A frequent subject of the documentary photographer **Alan Hyža** (1964) are people from the margins of society; in his work *Lesný duch* [Forest Spirit] he portrays a remarkable figure from the Levoča Mountains, deep in the Spiš region. We were also confronted with divergent cultures in the video animation *N'Être a Jean* [Not to be Jean] by the French intermedia artist **Judith Lesur** (1971). The video is a fascinating collage formed from a mosaic of inspirational poetry, philosophy and cultural history related to subconscious associations. Another video which featured in the "Creepy" section is *Animizmus*, a recording of a performance by **Viktor Fuček** (1977). Once again, the title refers to the importance of the soul and the

spiritual world, realms which not only impact humans but also encompass all non-human entities. Over the course of the exhibition period, Viktor Fuček also made a live performance titled *Animistická figurácia* [Animistic Figuration] in which he entered into a dialogue with the consciousness of the image which he sees as an autonomous conscious entity.

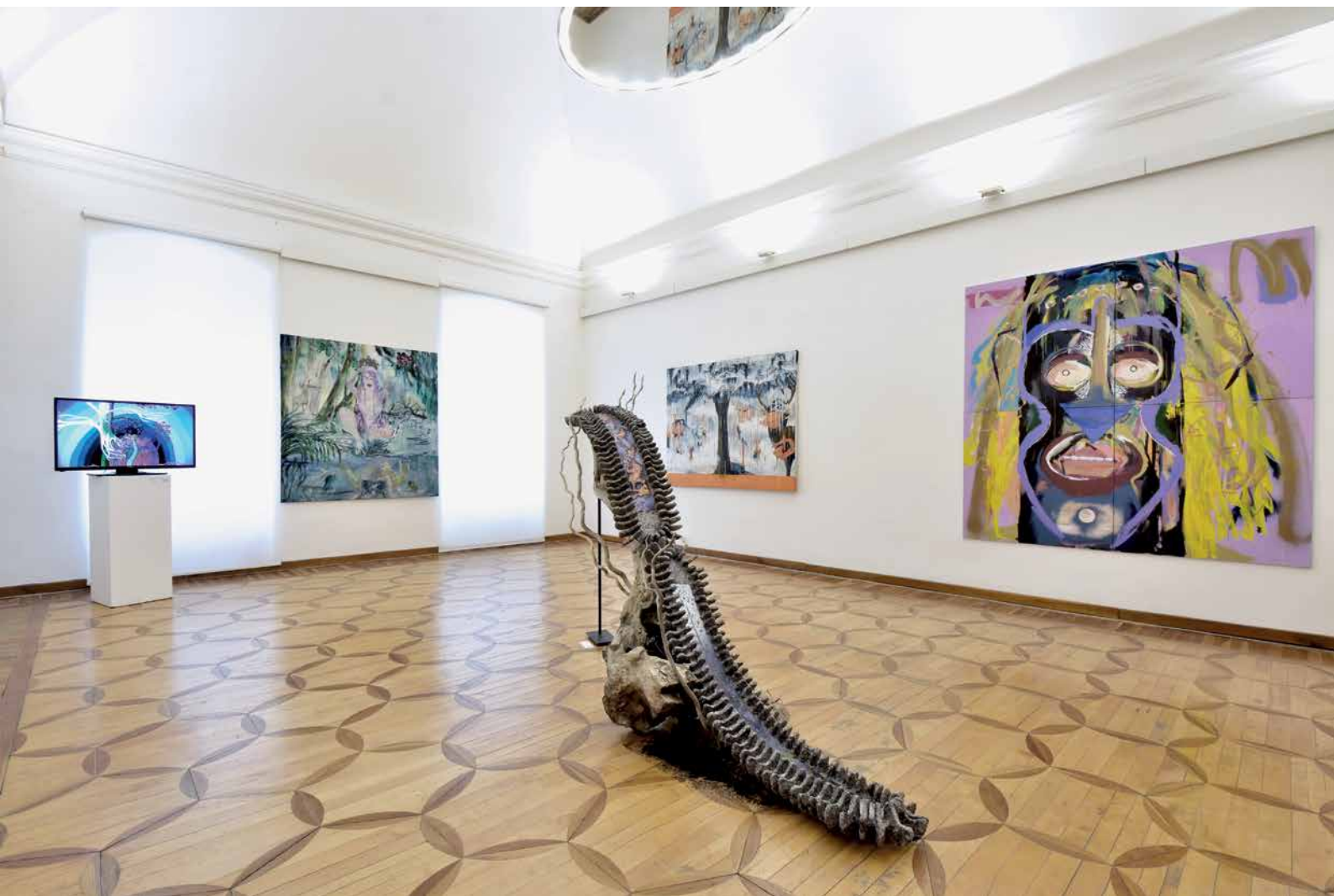
The Dance of the Urban Shaman shed light on the evolution of our understandings of the contemporary world. The individual works challenged viewers to question their perceptions of reality and delve into the subconscious; it reaffirmed the fact that the path to self-awareness is both an individual struggle and a collective experience.

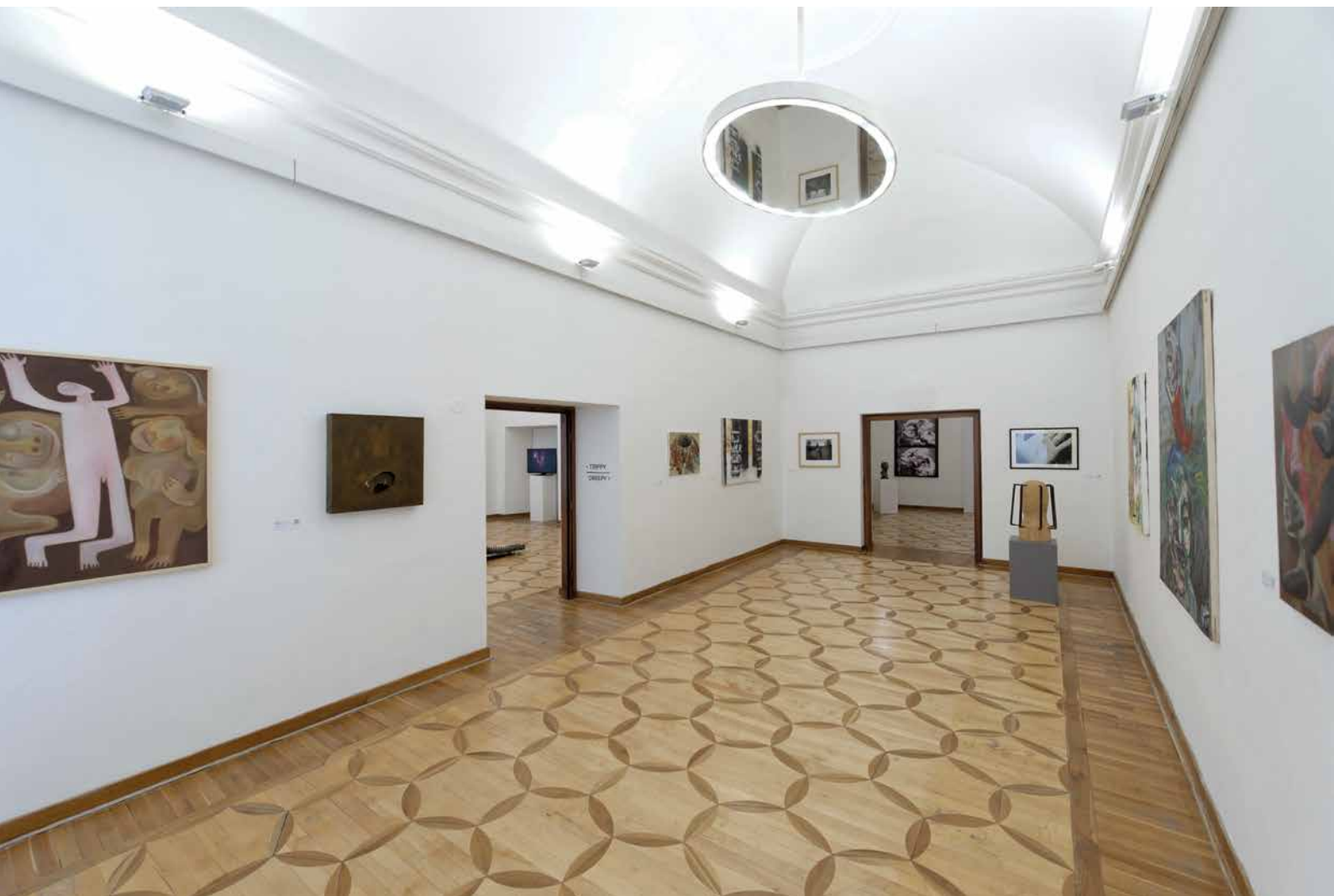
—

Katarína Balúnová,
curator of the exhibition

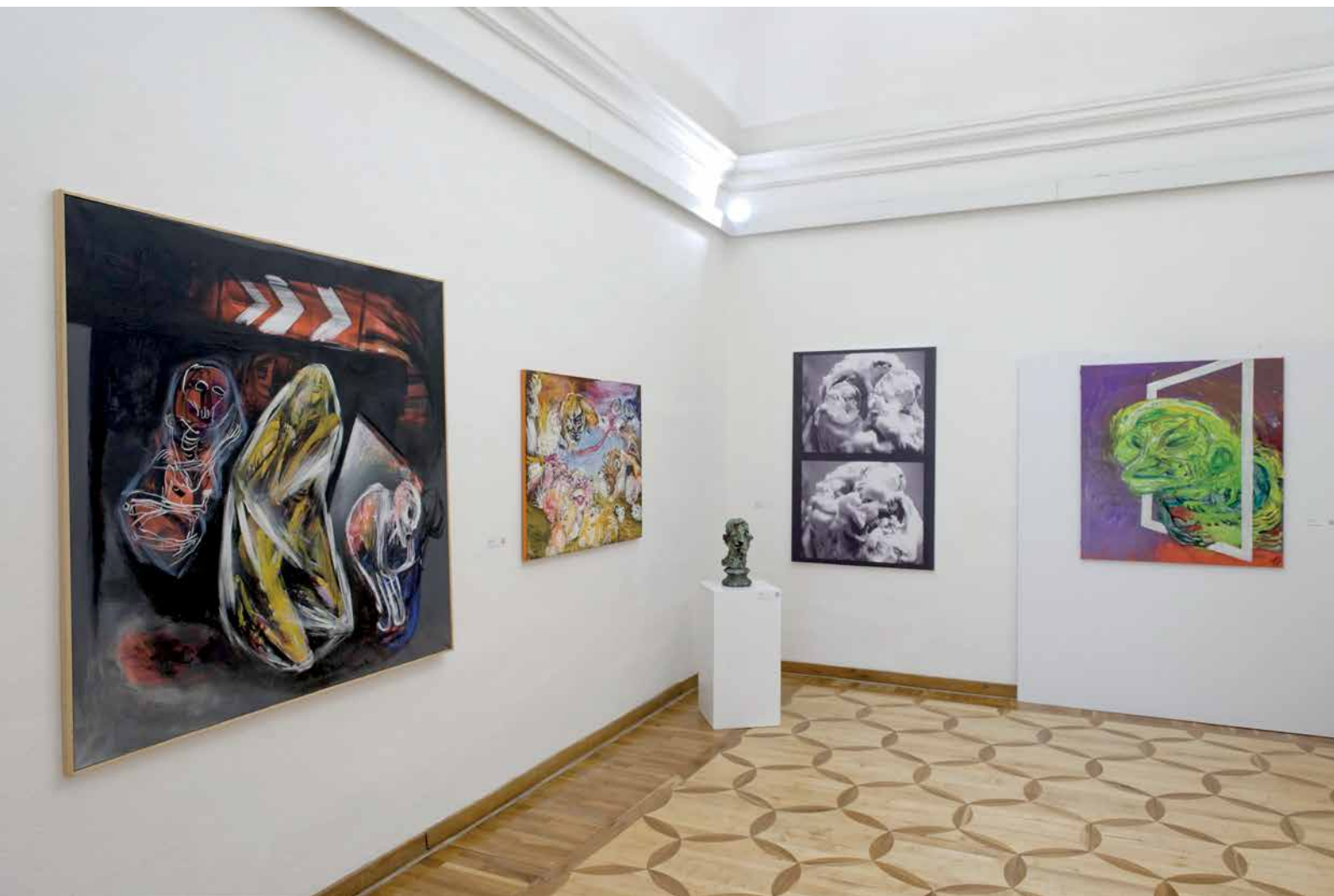

Z inštalácie výstavy Tanec urbánneho šamana /
From the exhibition installation The Dance of the Urban Shaman;
Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists; 2024

Z inštalácie výstavy Tanec urbánneho šamana /
From the exhibition installation The Dance of the Urban Shaman;
Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists; 2024

TRIPPY

**Šamanizmus je cestou
poznania, nie viery.**

Shamanism is a path
of knowledge, not of faith.

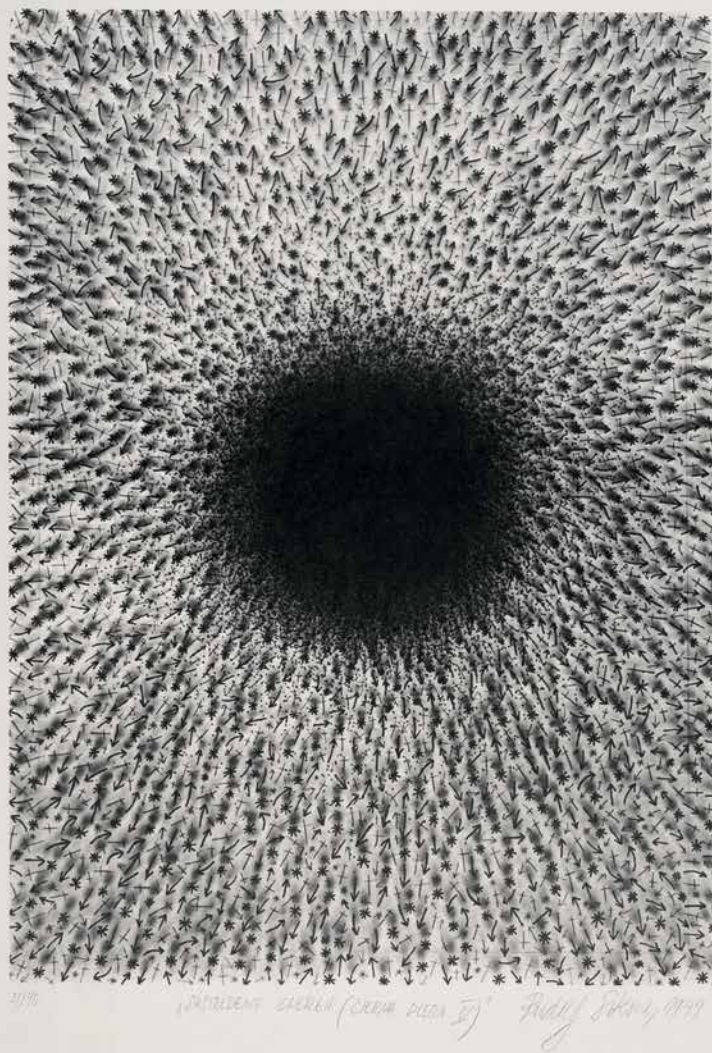
Michael Harner

Tomasz Wendland: Black Light; 2023;
digitálna fotografia / digital photography;
55 x 30,5 cm

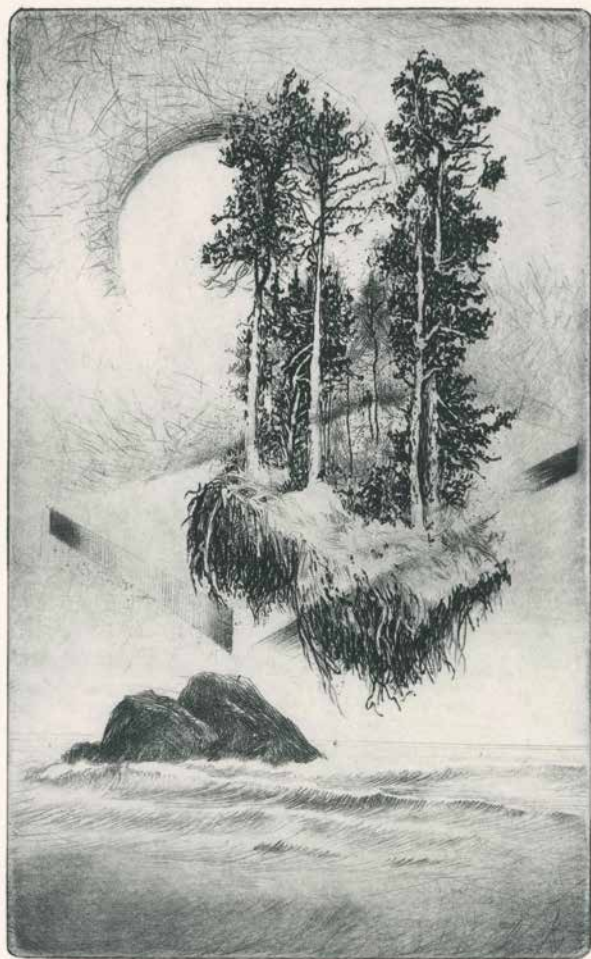
Peter Rónai: Elastická realita - Rónaiogram /
 Elastic Reality - Rónaiogram; 1972 - 2012;
 C-print, plátno / C-print, canvas;
 200 x 90 cm; zo zbierky galérie /
 from the gallery collection; IM 2204

Rudolf Sikora: Sústredenie energií (Čierna diera V.) / Concentration of Energies (Black Hole V.): 1979; ofsetová tlač, papier / offset printing, paper: 69,5 x 49,5 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; G 2231

Gabriel Kosmály: Jánove videnia 1 / John's Visions 1; 1995;
Gelatin silver print, fotopapier / Gelatin silver print, photo paper;
26,5 x 36,5 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2106

36/50

mindscape

Mezřický

→

Jan Mezřický: Eidolon Nr. 64 – Odpoutání /
Eidolon Nr. 64 – Detachment; 2005;
olej, plátno / oil, canvas; 100 x 100 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery collection;
M 1737

Mikuláš Kravjanský:
Krajina mysle / Land of the Mind; 2009;
lept, papier / etch, paper; 38 x 27 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery
collection; G 1763

Tomáš Cetera: Vznik I. / Origin I.; 2008; tepanie, fúkanie, meď, sklo / beating, blowing, copper, glass;
43 x 57 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 1685

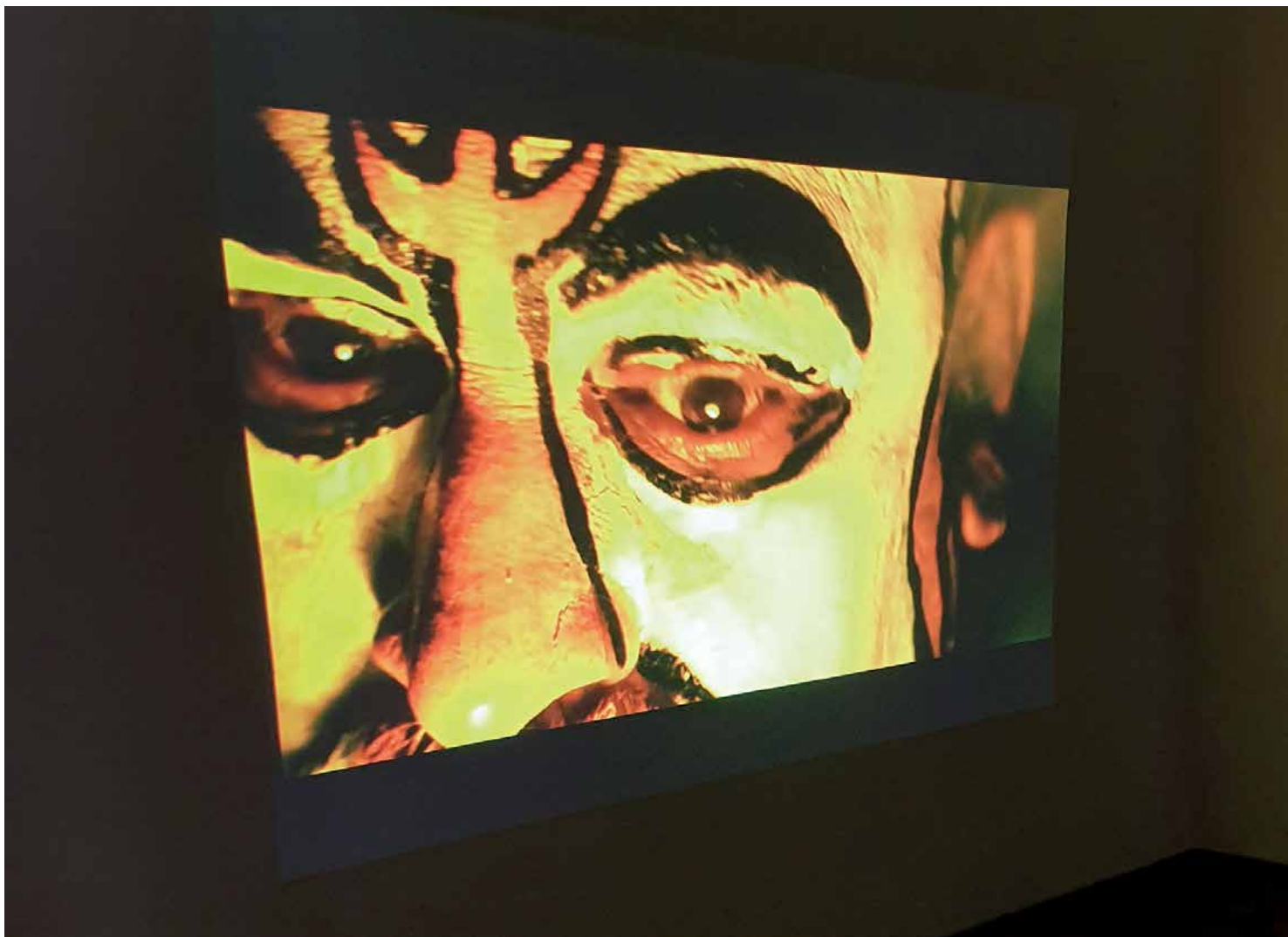
→

Martin Kacvinský: Šaman / Shaman; 2015;
kombinovaná technika: olej, akryl, suchý pastel, plátno /
combined technique: oil, acrylic, dry pastel, canvas;
210 x 210 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2367

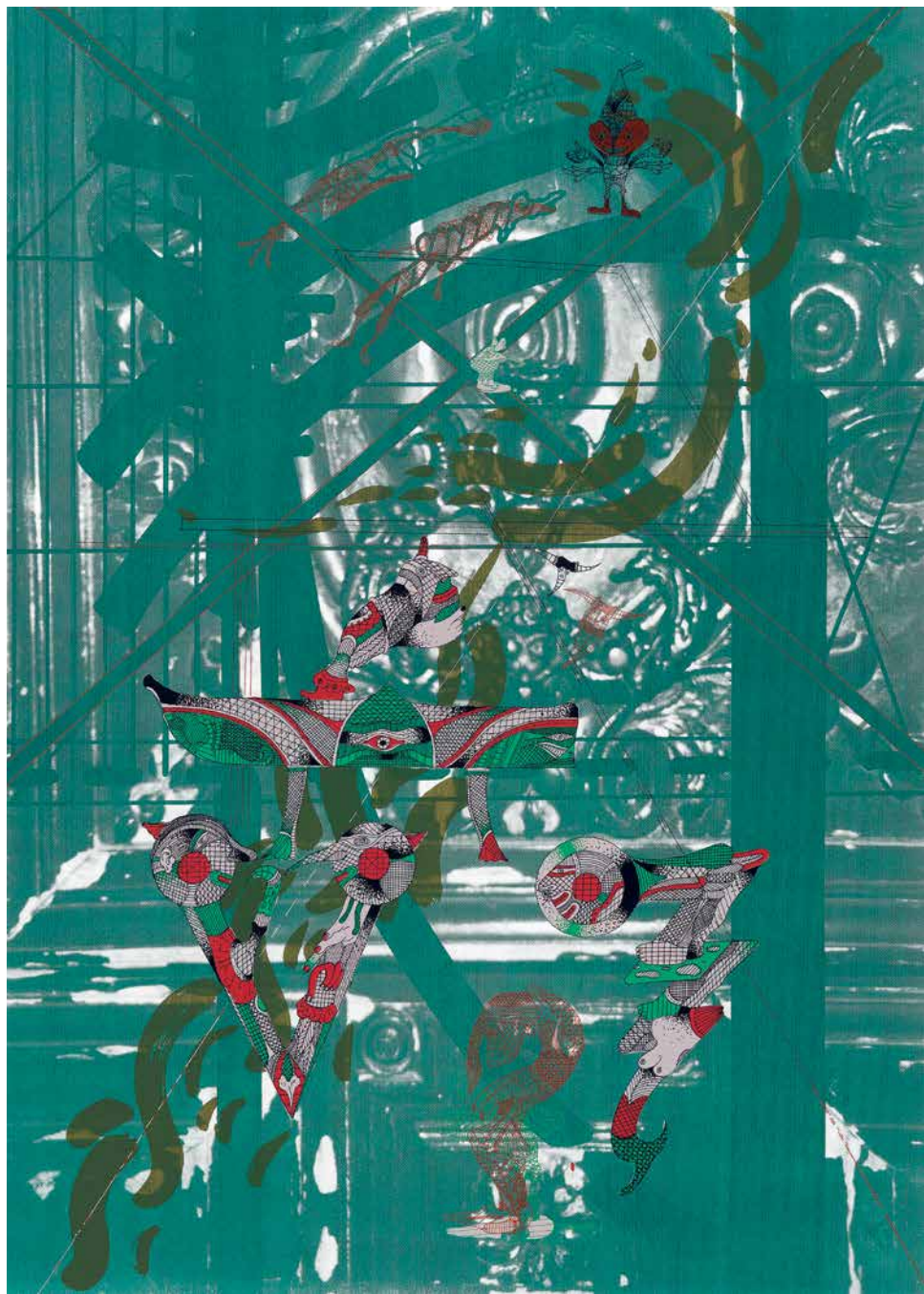
Karol Baron: *Mojá Paříž / My Paris*; 2002; serigrafia, papier / serigraphy, paper;
100,7 x 71,9 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; G 2025

Vinay Sharma: Call From the Past, 2013, video, 4:48 min.

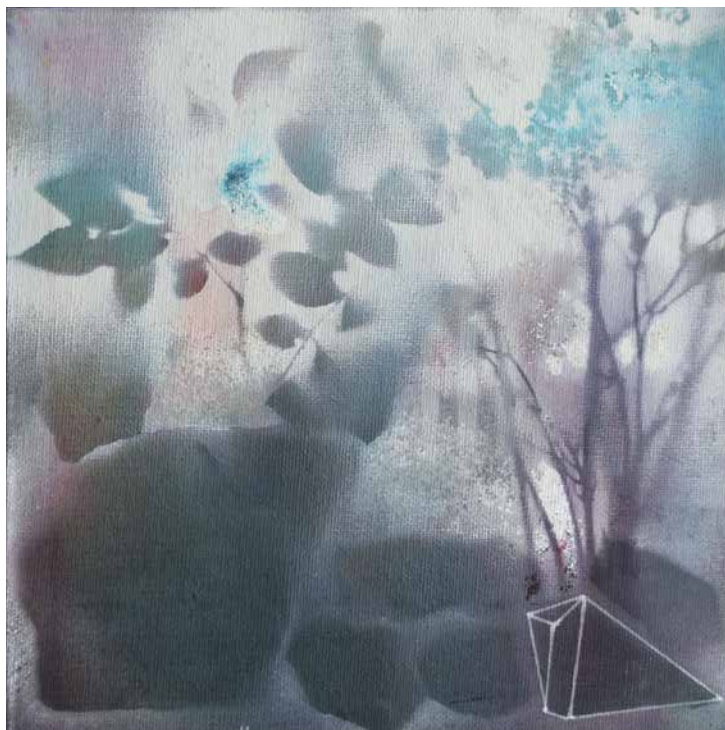
video
Call From the Past

Karol Baron: Brána v štvrti Marais / Gate in the Marais District; 2002; serigrafia, papier / serigraphy, paper; 100,7 x 71,9 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; G 2024

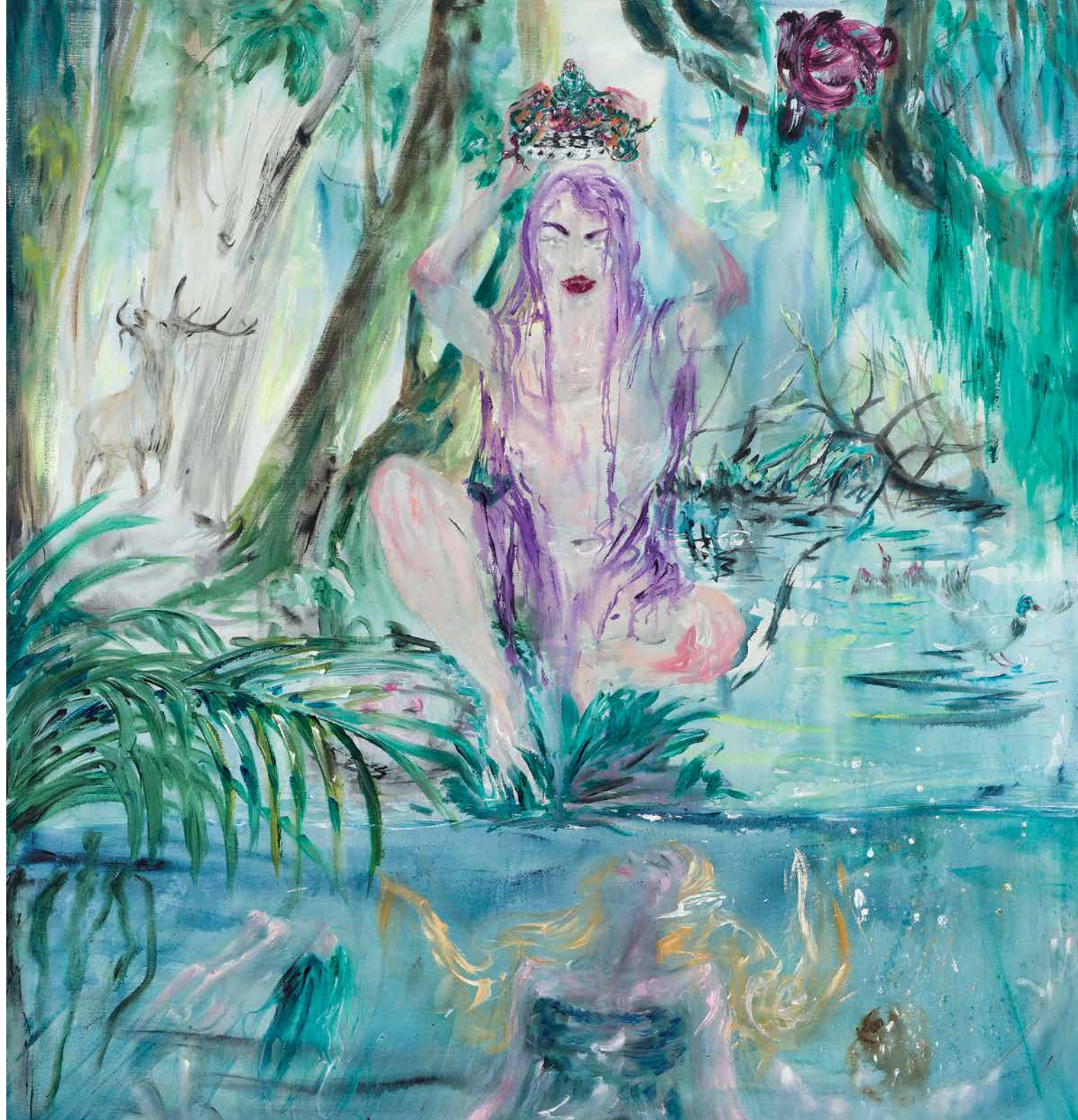
Slavomír Durkaj: Krajina / Landscape; 2010, olej, plátno / oil, canvas;
145 x 190 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2014

Costin Brateanu: Bez názvu / No name; 2023;
kombinovaná technika, plátno / combined technique, canvas; 30 x 30 cm

→

Paulína Halasová: Matka príroda / Mother Nature; 2018;
akryl, olej, šepsované a glejované plátno / acrylic, oil, chipped and glued canvas;
170 x 160 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2322

Sophia Schomberg & Nikolaus Baumgarten: Arkádia / Arcadia; 2015;
video animácia / video animation; 10:30 min.

video
Arkádia / Arcadia

Autorka o diele
Artist about artwork

Asztrid Csatlós: Cosmic Dance; 2024; site specific installation; 160 x 270 x 120 cm

Robo Kočan: Odkliaty zámok / Broken Lock; 1993 – 1997; farebná fotografia, luminografia, fotopapier /
colour photograph, luminography, photo paper; 41 x 61 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1950

CREEPY

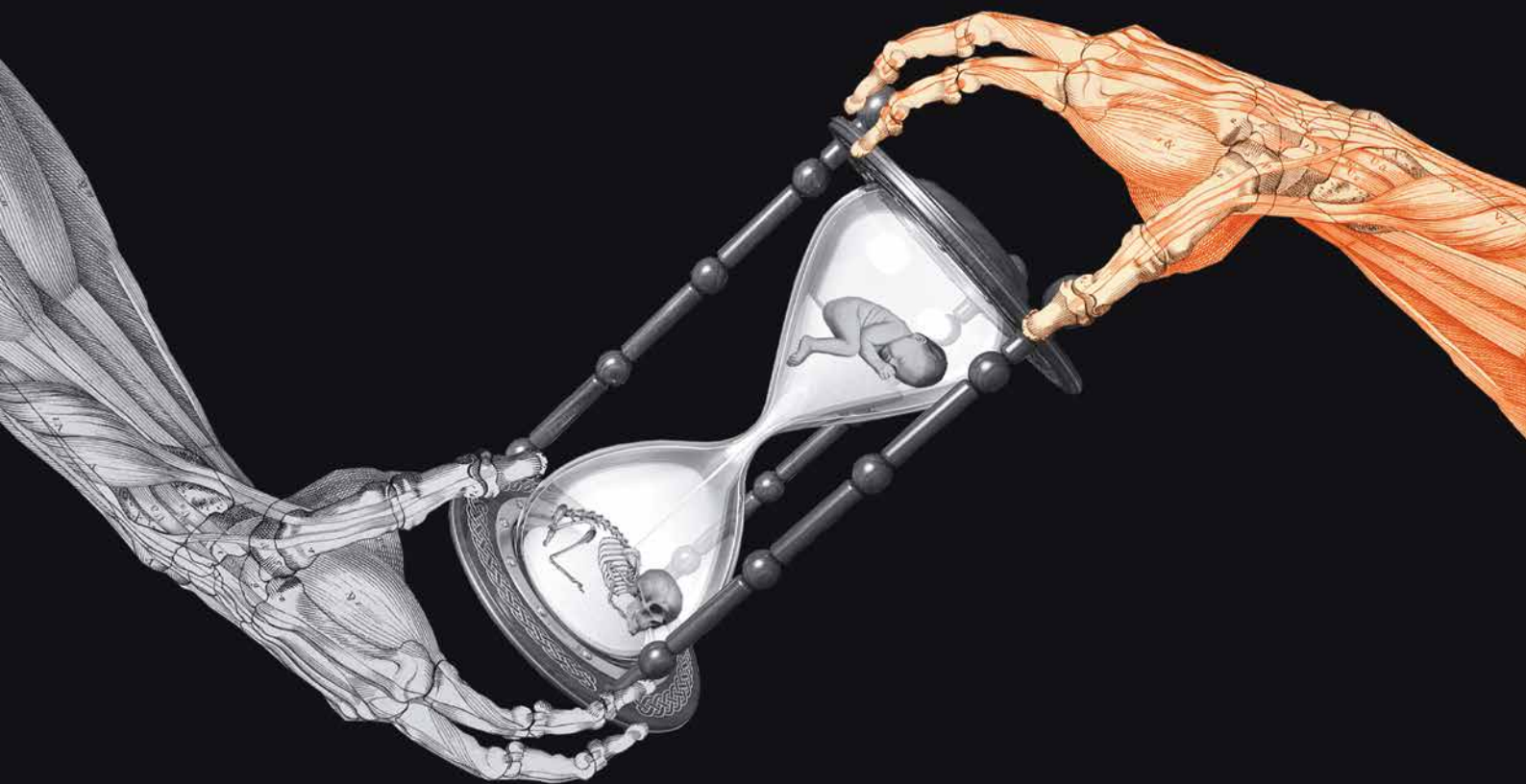
**Svetlo nevychádza
zo svetla, ale z tmy.**

Light does not come
from light,
but from darkness.

Mircea Eliade

Peter Rónai: Elastic reality / Elastic Reality; 1972 – 2012; C-print, plátno / C-print, canvas;
100 x 150 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; IM 2190

Judith Lesur: N'Être; 2011; video, hudba / music Sébastien Guillen; 4:14 min.

video
N'Être

Peter Župník: Pozorovatelia / Observers; 1998 – 2006; pozitív, maľba, fotopapier /
positive, painting, photo paper; 29 x 40 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1673

←

Jaroslav Čech: Sen / Dream; 2009; akryl, olej, suchý pastel, plátno /
acrylic, oil, dry pastel, canvas; 150 x 150 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2041

←

Štefan Kubík: Uväznená / Imprisoned; 2003;
 rezanie, dlabanie, drevo, železo / cutting, gouging,
 wood, iron; 100 x 36 cm; zo zbierky galérie /
 from the gallery collection; P 1798

→

Martin Kacvinský: Náhradné súčiastky / Spare Parts; 2013 – 2015; kombinovaná technika:
 olej, akryl, suchý pastel, plátno / combined technique: oil, acrylic, dry pastel, canvas;
 117 x 90 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2366

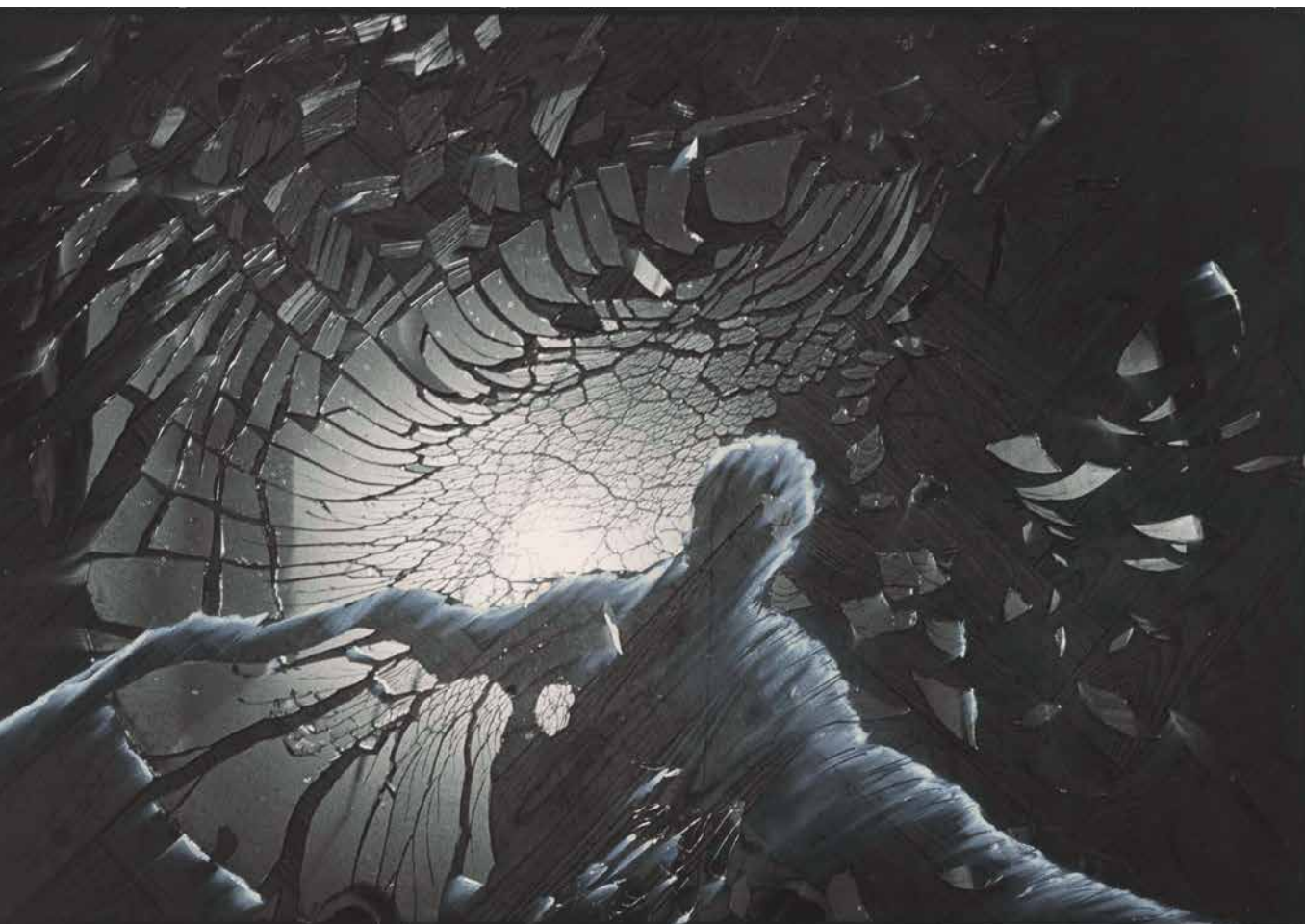

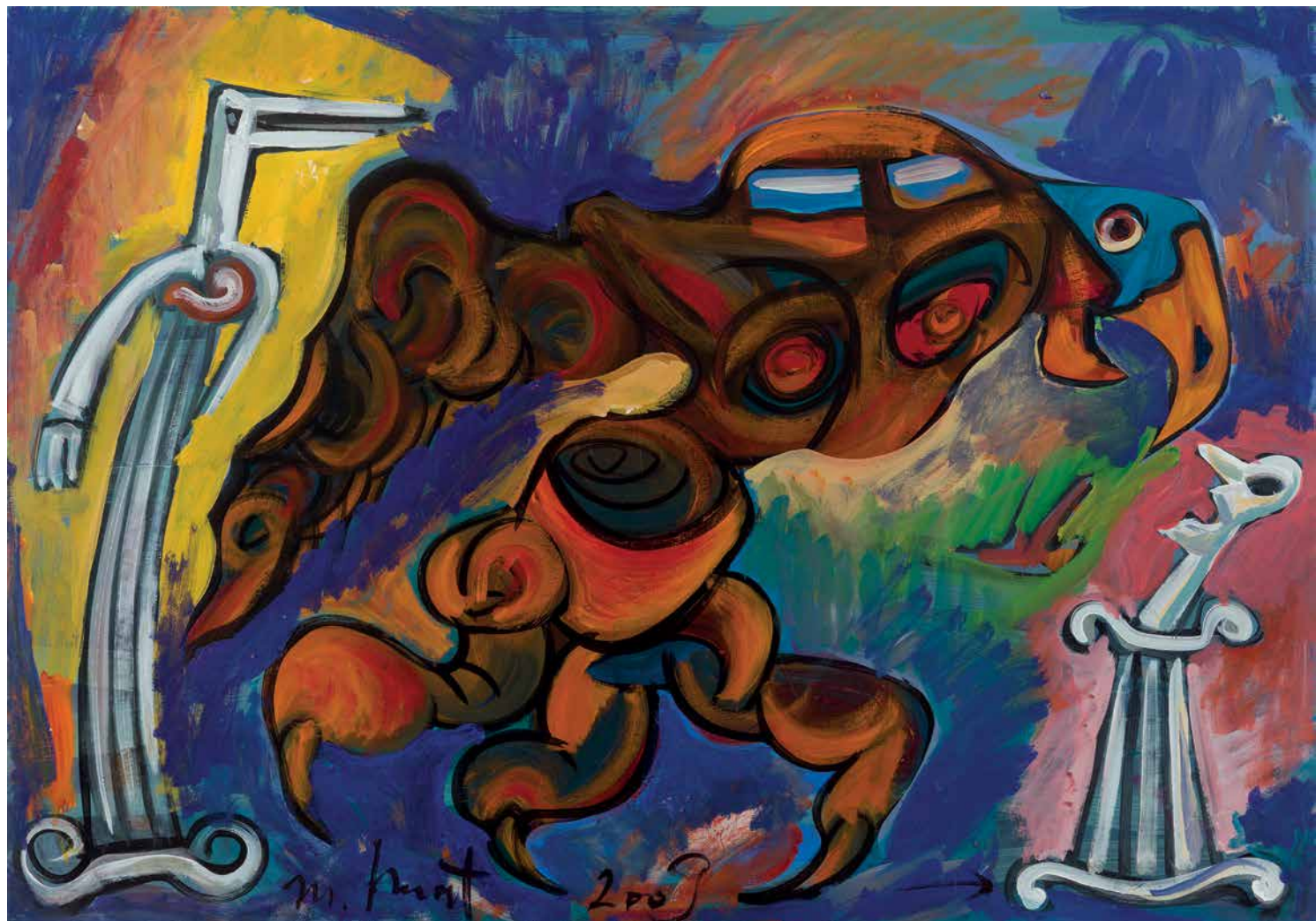
Peter Župník: Osud / Fate; 1988; fotomalba, fotopapier / photo painting, photo paper;
39 x 57 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 1894

Milan Hnat: Prah tolerance / Tolerance Threshold; 2009; akryl, sololit /
acrylic, hardboard; 70 x 90 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1841

Peter Župník: Ikaros / Icarus; 1989; pozitív, maľba, fotopapier / positive, painting, photo paper;
39 x 58,5 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 831

Milan Hnat: Závažná téma / Serious Topic; 2009; akryl, sololit /
acrylic, hardboard; 70 x 100 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2093

Viktor Fuček: Prefigurácia obrazov 1 – 2 / Prefiguration of images 1 – 2; 2023 – 2024;
expandovaná maľba, olej, plátno / expanded painting, oil, canvas

Autor o diele
Artist about artwork

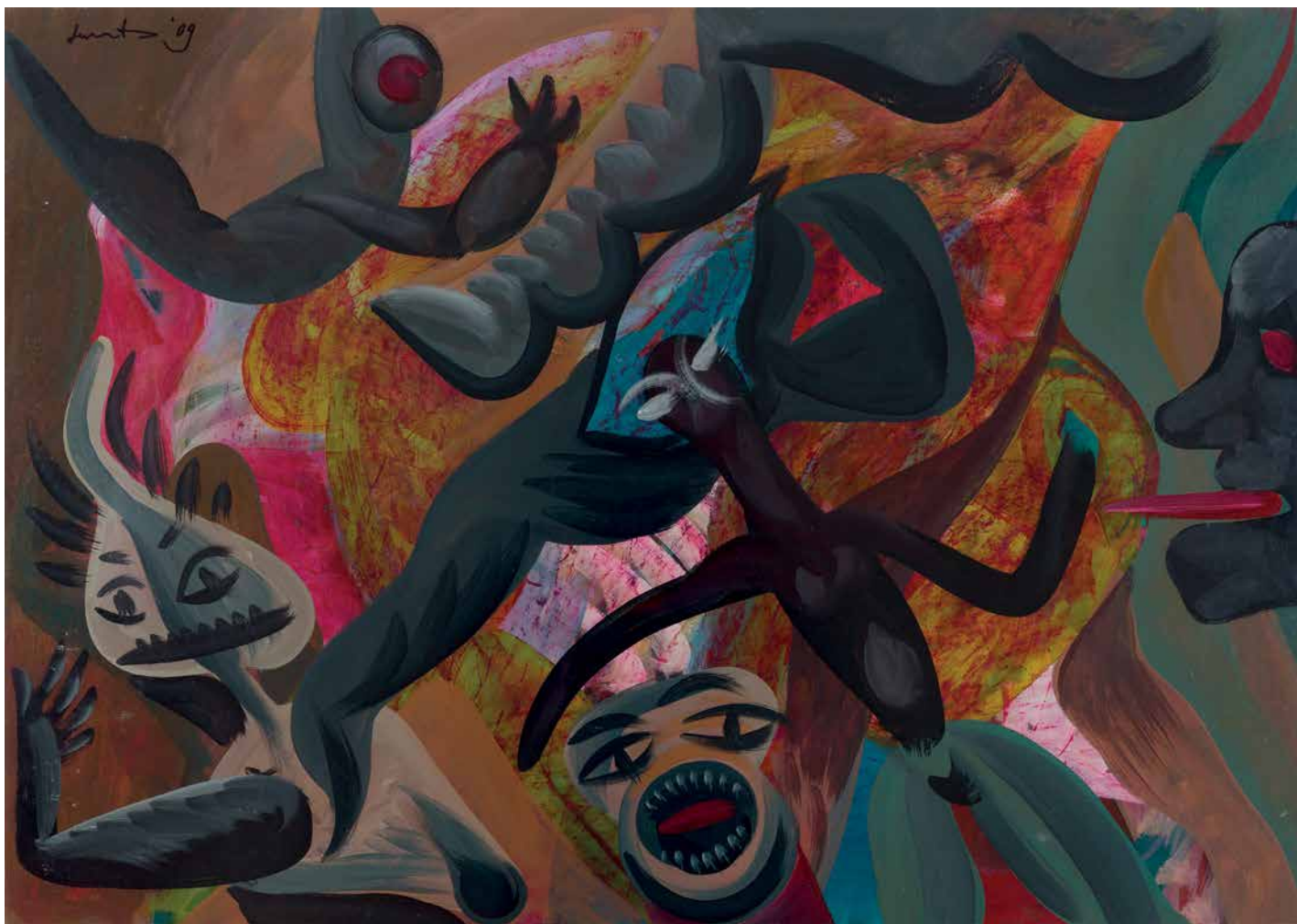
Viktor Fuček: Animizmus / Animism; 2022; video záznam z perfoancie /
video recording from the performance; Taipei, Taiwan; 4:28 min.

video
Animizmus / Animism

Kamil Kozub: Nevinná hra / Innocent Game; 2011; olej, plátno / oil, canvas;
90 x 120 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1989

Milan Hnat: Menej závažná téma / Less Serious Topic; 2009; kombinovaná technika, sololit / combined technique, hardboard; 70 x 100 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2092

Kamil Kozub: Bez názvu / No name; 2011; olej, plátno / oil, canvas; 90 x 120 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1951

Alan Hyža: Lesný duch / Forest Ghost: 2019;
ČB ink-jet fotografia, papier Hahnemühle Fine Art (z negatívu 8x10 inches) /
B&W ink-jet photograph, Hahnemühle Fine Art paper (from negative 8x10 inches);
30 x 40 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; F 2395

Autor o diele
Artist about artwork

Kamil Kozub: Phase II.; 2014; olej, plátno / oil, canvas;
60 x 75 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection;
M 1988

→

Martin Knut: Sedieť naprieč rozvrstvením /
Sit Across the Stratification; 2016;
akryl, plátno / acrylic, canvas; 60 x 60 x 7 cm

Mikuláš Širanko: Balada o jazykoch klebetníkov / A Ballad about the Tongue of Gossipers; 1995;
olej, plátno / oil, canvas; 100 x 80 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1681

Autorka o diele
Artist about artwork

Zuzana Kacvinská: Stalo sa niečo / Something Has Happen; 2015; akryl, sololit /
acrylic, hardboard; 100 x 80 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2385

Richard Roháč: Záchodové krásky /
Toilet Beauties; 2018; akryl, plátno /
acrylic, canvas; 70 x 50 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery
collection; M 2441

→

Petr Jedlička: Trpaslík / Dwarf; 2005; kombinovaná technika, sololit / combined technique, hardboard;
147 x 130 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 1973

→

Petr Jedlička: V okne / In the Window; 2014;
kombinovaná technika, plátno /
combined technique, canvas; 120 x 116 cm;
zo zbierky galérie / from the gallery collection; M 2098

Autor o diele
Artist about artwork

Petr Jedlička: Hlava / Head; 2005; glazovanie, pálená hlina /
glazing, fired clay; v. / h. 41 cm; zo zbierky galérie / from the gallery collection; P 1975

Posvátná zem je všade.

The Holy Land is everywhere.

Black Elk, Oglala Sioux

Umelci a organizátori výstavy (zľava) / Artists and exhibition organizers (from the left):

Paulína Halasová, Andrej Hyža, Katarína Balúnová (kurátorka / curator), Jaroslav Čech, Lucia Benická (riaditeľka / director of Galéria umelcov Spiša), Robo Kočan, Petr Jedlička (CZ), Peter Župník, Martin Kacvinský, Zuzana Antalová Kacvinská

Katalóg k výstave / Exhibition catalogue:

Tanec urbánneho šamana / The Dance of the Urban Shaman

Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

17. 4. 2024 – 21. 7. 2024

Autorka výstavy a katalógu / Author of the exhibition and catalogue:

Katarína Balúnová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Zostavili / Editors:

Katarína Balúnová, Lucia Benická – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Texty / Texts:

Katarína Balúnová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Preklady / Translation:

Gavin Cowper

Produkcia výstavy / Exhibition production:

Mária Šablňová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Grafický dizajn / Graphic design:

Ivana Babejová – Galéria umelcov Spiša / Gallery of Spiš Artists

Fotografie a reprodukcie / Photographs and reproduction:

archív Galérie umelcov Spiša a autorov /

archive of Gallery of Spiš Artists and the authors

Tlač / Print:

Marek Rázga

Náklad / Copies:

600 ks

Vydavateľ / Publisher:

Galéria umelcov Spiša, 2025

ISBN 978-80-89081-90-5

EAN 9788089081905

Galéria umelcov Spiša

– kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja

Zimná 46, SK – 052 01 Spišská Nová Ves

www.gus.sk

KSK KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

TRIPPY CREEPY

ISBN 978-80-89081-90-5

9 788089 081905